

40 SVEČK ZA ANAPURNO

Za Francoze je bil 3. junij 1950 pomemben predvsem zaradi nogometne tekme z Belgijci, pa morda še zaradi materinskega dne.

Sobota je. Francija še spi, medtem ko tisoče kilometrov vzhodno od nje jutranja zarja »osvobaja« dva moža, potem ko jima viharna noč, pa še snežni vihar zraven, nista napovedovala nič dobrega.

Maurice Herzog in Louis Lachenal sta si že več kot pet ur utirala pot v premehak pršič. Tako sta čepela nekako na višini. 7500 metrov, povezana z navidezno vrhovo, ki je povezovala bazni tabor z vrhom. Mraz je, celo zelo hladno je, tako da sta imela občutek, da se vzpenjata gola.

»Le zelo počasi se bližava vrhu. Izogibati se moramo skalnatim sklodom. Z vsemi močmi se poganjava kvišku. Ali je to sploh možno? Seveda je! Strašen veter naju biča v obraz. Na Anapurni... smo! 8075 metrov. Srce je prepolno veselja... O, če bi drugi vedeli... Če bi vedeli!« Tako nekako je zapisal Maurice Herzog. Popoldan je. Toda koga v Franciji to sploh zanima. Razen članov pripravljalnega odbora te odprave, družinskih članov in prijateljev prav nikogar.

Jutranji Le Monde je 30. marca 1950 na osmi strani v desetih vrsticah oznanil odhod odprave v Nepal. Dva meseca kasneje je samo omenil smrt Léona Bluma. Še vedno na osmi strani je neki novinar nekaj tednov kasneje zapisal: »Verjamemo, da bo Herzogova odprava uspešna.« Ponovno molk do 4. maja, ko napovedo končen naskok na vrh gore.

V Tukučiju, njihovem glavnem stanju, se pogovarjajo, kakšne so možnosti vzpona na Daulagiri; pojavijo se dvomi, zato se odločijo, da vse moči in poskuse usmerijo proti drugemu cilju, Anapurni.

BELGIJCI SO SLAVILI

Zaradi pomanjkanja informacij so bili Francozi 3. junija z mislimi že pri nedelji, ki pa ne bo čisto navadna. Poleg materinskega dne je tu še zelo pomemben dogodek — nogometna tekma. Torej še en dogodek, ki naj bi ljudi odvrnil od prehudega razmišljanja o preteči nevarnosti hladne vojne. Kako se bo vse skupaj končalo?

In ob teh dogodkih pričenjata dva zmagovalca Anapurne ob pomoči Terraya in Rebuffata skoraj neverjetno bitko s smrtjo. Po peklenski noči bodo skoraj ves naslednji dan tavalni in iskali »dober prehod«. Gre za prehod oziroma pot navzdol, pot v življenje.

Prisluhnimo Herzogu: »Napredovali smo povsem na slepo, v upanju, da se bo zgodil čudež, čeprav se nam je iz trenutka v trenutek zdelo popolnoma nemogoče.«

Prišla je noč. Lachenal je »izginil« v neki razpoki, kjer so kasneje bivakirali. V dolgih urah čakanja in neuspešnega spanja so razmišljali, da bi vse skupaj pustili, se predali usodi.

Pozneje je Terray zapisal: »Vedel sem, da nas lahko reši samo lepo vreme. Pravijo, da je upanje življenje. Zdržati moramo do jutra. Kasneje lahko sanjarimo o smrti.«

Medtem so v Evropi belgijski nogometaši premagali francosko enajsterico z rezultatom 4:1 in tako je bila Francozom pot na svetovno prvenstvo v Brazilijo zaprta.

Pozdravilo jih je čudovito jutro. Končno so bili skupaj s Schatzom in Couzyjem. Ob tem je Herzog zapisal, da je bila podoba rešitelja neverjetno mogočna in presunljiva. »Od njega sem pričakoval nemogoče. Bil sem šokiran. Prepuščal sem se smrti. Ponovno sem se osvestil, hlatal sem po življenju. V meni je prišlo do neverjetnega preobrata. Ne, ni še vse izgubljeno. Po naši osvojitvi Anapurna ponovno sameva.«

To, kar smo sami imenovali monsun, ni bilo nič drugega kot majhen predah med nevihtami. Tako se je 10. junija nad Himalajo razbesnel strašen vihar, ki bo spremljal »umik« preživelih.

V Franciji še vedno niso objavili nikakršnih novic: »ne o uspešnem podvigu, osvojitvi Anapurne, ne o tem, kakšno ceno je ta zmaga zahtevala. Vseeno pa je 13. junija neki dogodek nakazal, da se nekaj premika. DC 4 se je na svojem letu med Saigonom in Parizom zrušil v vode Perzijskega zaliva. Nesreče ni nihče preživel, pripisali pa so jo slabemu vremenu. Vendar pa je potrebna zvrhana mera bistrovidnosti, da tak dogodek povežeš s Himalajo, s prihodom monsuna in s skrbjo za alpiniste. Še toliko bolj, ker se je dva dni pozneje (neverjetna koincidenca v zgodovini letalstva) zgodila na istem mestu še ena nesreča.

TANKI V SEULU

26. junij je. Odpravo neprestano spremlja izdaten dež. Ob vsem tem pa še morfij, penicilin, amputacije brez narkoze. Vrh je bil zavzet pred skoraj mesecem dni, vendar se je navdušenje sprevrglo v trpljenje, ki je zasenčilo ves podvig.

»Počasi so se naše sanje razblinjele. V grozljivi mešanici bolečine in veselja, he-

rojstva in potrnosti, sonca in teme, veličine in siromaštva smo se spuščali na trdna tla,« je zapisal Terray.

V Franciji je bila vsa pozornost namenjena »Tour de France«. Vendar »tour« ni bil edini pomemben dogodek. Tu je bila še vojna, grozila je nova vojna, in to v Aziji, prav tam, kjer je bila odprava.

27. junija so časopisi objavili neverjetno novico o tem, kako so severnokorejske enote vkorakale v Južno Korejo.

In v takem ozračju pričakovanj in presečenj je samo Figaro 26. 6. 1950 objavil novico o zmagi, o tem, da je Anapurna premagana. Naslednji dan so novico objavili tudi drugi časniki. Ker pa razen vesti o zmagi niso imeli nikakršnih podatkov, so celo zapisali, da sta dva člana odprave uspešno premagala višino 8000 metrov, kar je v vseh zbudilo željo po osvajanju novih vrhov. Še celo več: objavili so novico, da so člani odprave sestopili brez težav, čeprav jih je med sestopanjem zajela strašna nevihta in so bili prisiljeni bivakirati na višini 7000 metrov. Nič niso vedeli o dramih, ki so jo alpinisti preživljali, a se vseeno niso mogli izogniti senzacionalizmu. Za vse tiste, ki so že od 30. marca dalje pričakovali kakršnokoli novico, je ta vest pomenila izredno olajšanje, obenem pa so se zavedali zgodovinske pomembnosti tega dogodka.

Novinarji so za novico zvedeli prek radia. Vedeli so, da ne gre za višinski rekord, vendar je bil to prvi osemtisočak, ki je bil premagan. Vsi skupaj so se spraševali, ali se ljudje sploh zavedajo, kaj pomeni prestopiti to simbolično mejo 8000 metrov.

ZALOSTNI JUNAKI

11. julija je nepalski maharadža v Katmanduju sprejel Herzoga, Ichaca, Oudota in oficirja za zveze Noyella. Nekaj dni pozneje so vsi skupaj pristali na letališču Orly. Nealpinistična Francija bo končno lahko ocenila vrednost tega podviga!

Vendar se je pred predstavo ob izstopanju iz letala odigrala še ena drama. Celo člani odprave se ji niso mogli izogniti. V avionu so si člani odprave tik pred pristankom prevezovali rane in urejali obveze, da bi bili ob prihodu čim bolj urejeni. Toda ko so se spuščali po stopnicah, so jih pogledi prijateljev, ki niso mogli skriti usmiljenja, tako rekoč razorožili; »sneli« so si masko, ki so jo do tistega trenutka nosili. Nikakršnega usmiljenja in pomilovanja niso hoteli. Vendar so bili sami pogledi in solze v očeh dovolj zgovorni. Zavedali so se, v kakšnem strašnem stanju so. In prav o tej bedi so se razpisali časopisi.

19. avgusta je izšla zgodovinska številka Paris Matcha. Na naslovnici je bil Herzog

na vrhu Anapurne z zastavico Francoškega alpinističnega kluba v rokah. Dogodek se je spremenil v epopejo, polno senzacionalizma. Že sami naslovi člankov dovolj zgovorno pričajo o tem: »Zmaga na vrhu Anapurne«, »Devet Davidov proti Goljatu«. Herzog, Lachenal in njuni tovariši so se morali odpovedati statusu alpinistov in zmagovalcev, da so lahko postali »žrtve, povratniki z onega sveta, rešenci«. Tudi Anapurna je prevzela podobo nekega strašnega bitja: »Anapurna se je maščevala«, »Anapurna je grozila«.

Posredovanje tragičnih dogodkov ob sestopu z vrha gore je rodilo sadove: Francija je končno priznala svoje junake. Prav zahvaljujoč se Anapurni sta Lachenal in Terray postala mitična junaka. Za dodatni uspeh se gre zahvaliti Marcelu Ichacu, ki je s predstavitvijo svojega filma samo še povečal popularnost članov odprave.

Seveda pa so bili ob taki evforiji nujni tudi spodrsaljaji. Tako se je nekaterim novinarjem zapisalo, da so Francozi prvi v zgodovini osvajanj gorá prestopili tisto magično mejo 8000 metrov. Neverjetno, kakšna pozabljenost se jih je polastila, da so lahko pozabili Nortona, Somervella in Malloryja, ki so leta 1922 prebili to skrivnostno oviro. Tu je bil še Norton, ki je leta 1924 priplezal do višine 8573 metrov, prav tako v pogorju Everesta, in je dolga leta veljal za edinega moža na svetu, ki je priplezal tako visoko. Zdi se, da je Francija nujno potrebovala heroje, če so se nekaterim zapisale take stvari.

FRANCIJA JE POTREBOVALA JUNAKE

Obenem pa ne smemo pozabiti, da je bila Francija takoj po vojni ne samo ekonomsko, ampak tudi psihološko oslabiljena. Zato so se novinarji (pa ne samo oni) oprijemali Anapurne. Novinarji so z Anapurno našli nekaj, kar si je prislužilo medaljo. Šlo je za dogodek, ki so mu alpinisti priznavali kar največjo športno vrednost, za ves narod pa je postal simbol zmage.

Pa vendar so ta dogodek oblikovali slavni možje, vredni svoje domovine. Čeprav ni Herzog v svoji pripovedi nikoli govoril o času ali veličini Francije, je svojo odpravo vodil kot »poslanstvo«, kot neke vrste »bitko«.

14. maja je sklical »vojni posvet«, kjer so se odločili, da se odpovedo Daulagiriju in se odpravijo na Anapurno.

Sestop z vrha ni bil navaden sestop, šlo je za umik. Maurice Herzog je bil pravi vodja, ki so ga vsi spoštovali. Bil je odgovoren za vse člane odprave, za njihovo usodo. Vsi njegovi tovariši so na večer pred odhodom odprave svečano prisegli, da bodo spoštovali odločitve vodje odprave in storil vse, kar jim bo ukazal. Prisega je bila enaka tisti, ki so jo dali alpinisti

leta 1936, ko so se odpravljali na Hidden Peak.

Po sramotnem porazu leta 1939 in ponižanjih, ki jih je Francija doživljala v času nemške okupacije, so se oprijemali tega uspeha z vso gorečnostjo in nepopustljivostjo. Kako tudi ne, saj jih je ta uspeh ponesel tako visoko in jim pri tem nudil izjemne duhovne vrednote. Spomnimo se, da sta minili šele dve leti, odkar so uknili karte za kruh. Vincent Auriol, predsednik republike, jim je 25. oktobra 1950 na Elizejskih poljanah priredil sprejem. Ob tej priložnosti je dejal, da je prepričan, da sta ta vera in to navdušenje rešila Francijo in omogočila Francozom, da jo ponovno zgradijo.

In kaj je po 40 letih ostalo od Anapurne? Vodnik iz Montpelliera, rojen deset let po tem zgodovinskem vzponu, ne zanika pomembnosti dogodka. Nasprotno, postavil je neke vrste trditev, oceno tega dogodka, ki pa na drugi strani pojasnjuje tudi njegovo ljubezen, strast do gora. Dejal je: »Tvegali so vse, ostali bi lahko na robu dogajanj.« Izognil se je kakršnikoli teatraličnosti, prehudemu domovinskemu naboju; zanj so ti ljudje samo ljudje, alpinisti, ki so se jim uresničile sanje. Zapišemo lahko, da je bil za te ljudi ta podvig predvsem uresničitev lastnih sanj. Himalaja je bila zanje pravičiji svet. V tistem času je bila taka pot potovanje na »otoke« željta.

(Montagnes)

PO KLINIH IN OB JEKLENICAH NAD PREPADNIMI STENAMI — 2

DVATISOČAKA ČISTO NA MEJI

STANKO KLINAR

V prejšnji številki Planinskega vestnika smo opisali dve zavarovani poti na Kugyjev kraljevski Montaž. To pot naj spomnimo, da sta čisto na jugoslovansko italijanski državni meji dvatisočmetrski gori, na vrhova katerih prav tako peljeta vsaj dve zavarovani planinski poti. Ali niso ti septembrski in oktobrski dnevi kar najbolj pravi čas, da bi se odpravili v ta del Julijskih Alp, kamor sicer redko namerimo korak? Zamisel je tukaj, zdaj jo je treba samo še uresničiti. (Op. ur.)

Mangrt — severna stena: O: bivak Nogara, F: Ferrata Italiana

MANGRT (2678 m) — FERRATA ITALIANA

Izhodišče: Bela Peč-Fužine (Fusine in Valromana), 748 m, 7 km vzhodno od Trbiža.
Koče in zavetišča: Gostišče pri Belopeških jezerih, 929 m / Rif. Luigi Zacchi, 1380 m / Bivacco Nogara, 1850 m / Koča na Mangrskem sedlu, 1906 m.

Dostop: Iz Bele Peči se peljemo po lepi asfaltirani cesti do Belopeških jezer (Zgornje jezero, 929 m, 3 km), nato peš po gozdni cesti 1,5 km na planino Tamar, 1010 m, v desnem dolinskem sklepu pod veličastno Mangrtovo steno. (Najprej markacije št. 513, nato 617 a.) Od studenca s koritom (v desnem zadnjem kotu planine)

